

3.2.2021

SMDno-2019-2239

Sisäministeriö

Lausunto: Ehdotus hallituksen esitykseksi eduskunnalle arpajaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Ehkäisevä päihdetyön järjestöverkosto (EPT-verkosto) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen ehdotuksesta arpajaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Verkoston mielestä pelihaittoja vähentävä lähestyminen rahapelipolitiikkaan on erittäin merkittävä teko ihmisten hyvinvoinnin näkökulmasta.

EPT-verkosto kannattaa hallituksen esitystä arpajaislain uudistamisesta. Jokaisessa arpajaislain uudistuksessa tulisi ensisijaisesti tavoitella rahapelaamisesta koituvien haittojen vähentämistä. Ehdotettujen muutosten avulla rahapelihaittoja voidaan ehkäistä monipuolisemmin ja suomalaista rahapelijärjestelmää voidaan kehittää oikeudenmukaisesti sekä sosiaalisesti- ja taloudellisesti kestäväksi.

Vastuullisesti toteutetulla yksinoikeusjärjestelmällä on parhaat edellytykset ehkäistä rahapelihaittoja. Jotta yksinoikeusjärjestelmällä olisi EU-lainsäädännön mukainen oikeutus, tulisi sen puitteissa toimia tehokkaasti pelihaittoja ehkäisevästi ja vähentävästi. EPT-verkoston näkökulmasta yksinoikeusjärjestelmä on kannatettava, niin kauan kun keskiössä on haittojen vähentäminen eikä voittojen maksimoiminen. Yksinoikeusjärjestelmän tueksi tarvitaan lisäksi lainsäädäntöä, jolla pelihaittoja voidaan edelleen vähentää.

Rahapelihaittoja tulee ehkäistä monipuolisesti

Rahapelien kulutus asukasta kohden on Suomessa Euroopan korkeimmalla tasolla. EPT-verkoston näkemys on, että rahapelaamisesta koituvia haittoja sekä ongelmapelaamista tulisi ehkäistä monipuolisesti sekä käyttää toimenpiteitä samanaikaisesti. EPT-verkosto on listannut tarvittavia muutoksia ja uudistuksia, jotka tulee ottaa huomioon arpajaislain ja siihen liittyvien lakien muuttamisessa.

Pelaajien tunnistautumisen laajentaminen ja pelikieltojen kehittäminen

- Pakollinen tunnistautuminen kaikessa rahapelaamisessa, myös pelisaleissa sekä arpoja ostettaessa tulee ottaa käyttöön. Tunnistautumispakkoa tulee nopeuttaa ja implementoida jo ennen annettuja määrä- ja siirtymisaikoja.
- Tunnistautumisen kautta saatu tieto tulisi ottaa käyttöön rahapelaamisen ehkäisy- ja vähentämistoimissa ja niiden kehittämisessä. Veikkauksen tulisi voida olla yhteydessä asiakkaaseensa, mikäli pelaaminen näyttää yleistyvän tai pelaaminen on muulla tavoin riskialtista.
- Pelaajille tulisi taata mahdollisuus saada toistaiseksi voimassa oleva maksuton pelikielto. Suomessa tulisi olla yksi, peliyhtiöiden ulkopuolinen taho, jolta pelaaja voi hakea pelikieltoa Manner-Suomeen ja Ahvenanmaalle. Esimerkkiä voi ottaa Ruotsin Spelpaus-järjestelmästä. Pelikiellon ei tulisi vaatia Veikkauksen kanssa asiointia, esimerkiksi toimispisteessä tai verkkosivuilla käyntiä.

- Pelikiellon vähimmäisaikaa tulisi pidentää kolmeen kuukauteen yhden kuukauden sijaan. Markkinointikiellon tulee automaattisesti astua voimaan pelikiellon tehneille, eikä rahapelaamisen markkinointia saa kohdistaa missään tilanteessa heille.
- Peliautomaattien hajasijoitusjärjestelmää tulee edelleen seurata ja arvioida. Rahapeliautomaattien sekä pelisalien sijoittelussa tulisi tehdä sijoituspaikan ja alueen asukkaiden ja asiakkaiden sosioekonominen analyysi ja ottaa tämä huomioon sijoittelussa.
- Lasten ja nuorten pelaamisen ehkäisyn näkökulmasta raaputusarpojen ja muiden rahapeli tuotteiden luovuttaminen tai ostaminen alaikäisille tulisi kieltää. Samaan aikaan tulisi kieltää peliautomaatit, jossa voitto on tavara tai tuotelahjakortti, ja jossa ikäraja tai valvontaa ei ole. Tällaiset automaatit ovat valitettavasti yleistyneet.
- Veikkauksen tulee kertoa pelaajille lisätietoa peleistä ja varsinkin pelien riskitasoista. Lisäksi informaation jaossa sekä markkinoinnissa tulisi aina mainita pelikiellon mahdollisuus sekä kertoa tahoista, jotka auttavat rahapeliongelmista kärsiviä sekä heidän läheisiään.

Rahapeliin markkinoinnin rajoitukset tukevat ehkäiseviä toimia

- Hallituksen esityksessä kiinnitetään huomiota rahapeliin markkinointiin. EPT-verkosto on hyvillään markkinointikieltojen selkeyttämisestä ja laajentamisesta, mutta toivoo kieltojen olevan kattavampia.
- Laissa tulisi jatkossa selkeästi määritellä, missä pelimarkkinointikielto on konkreettisesti voimassa. Tällaisia paikkoja tulisi olla esimerkiksi asiainmyynti kioskeissa, kauppoissa ja huoltoasemilla. Mainontakielto tulisi ulottaa myös äänimainoksiin tiloissa, jossa liikkuu alaikäisiä. Tällaisia tiloja ovat esimerkiksi kauppakeskukset.
- Markkinointikiellon ulkopuolelle ei tulisi jättää vedonlyöntipelikonaisuutta eikä totoja. Pelihaittoja ehkäisevien toimien tulisi koskea kaikkea rahapelaamista ja veikkausta.
- Sponsorointi osana markkinointia tulisi kieltää, mikäli ei voida varmistaa, että sponsorointi näkyisi pelikentällä aikuisille. Sponsorointikiellon tulisi koskea myös e-urheilua.
- Ulkomaisten peliyhtiöiden mainontaan tv-kanavilla sekä sosiaalisessa mediassa tulisi kiinnittää huomiota ja sitä tulisi pyrkiä yhä tehokkaammin kitkemään. Tällä hetkellä mainonta näkyy monessa kanavassa. Aihe pitää nostaa esiin EU-tasolla yhä vahvemmin.
- Yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisen pelaamisen rajoittamisen välineitä tulee ottaa käyttöön. Maksuliikenne-estot sekä mainonnan kieltäminen ovat hyviä toimenpiteitä. Lisäksi pitää taata, että viranomaisille annetaan maksuestojen valvontaan riittävät resurssit.
- EPT-verkosto katsoo, ettei edunsaajia tai heidän toimintojaan tulisi jatkossa käyttää rahapelimarkkinoinnissa. Edunsaajien toiminta tulisi pitää erillään markkinoinnista sekä selkeästi viestiä veikkausvoittovarojen jakoprosessista, josta ministeriöt ovat vastuussa.

Rahapelaamisesta saatavan tiedon käyttö ja rahapelipolitiikan kehittäminen

- EPT-verkosto esittää, että Veikkauksen keräämää pelidataa käytettäisiin laajamittaisesti tutkimustyössä pelaamisen ehkäisyn sekä vähentämisen tueksi. Data tulisi luovuttaa etenkin Sosiaali- ja terveysministeriön käyttöön sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselle, tutkijoille hyvien tutkimuskäytäntöjen mukaisesti sekä järjestöille tutkimus- ja kehittämiskäyttöön.
- Koronapandemian aiheuttamaa erityisilannetta rahapelaamisessa tulee seurata ja arvioida. Mahdollisia hyviä käytäntöjä tulee jatkokehittää.
- Arpajaislain 52 pykälää tulisi laajentaa niin, että rahapelihaittojen ehkäisylle ja hoitotyölle sekä rahapelaamisen tutkimukselle turvataan riittävät resurssit.

- Suomeen tulisi perustaa toimielin, joka vastaa rahapelijärjestelmän kehittämisestä, valvonnasta ja haittojen ehkäisystä. Toimielimen tulisi sijoittua sisäministeriöön. Samalla omistajaohjauksen tulisi siirtyä valtioneuvoston kansliasta sisäministeriön alaisuuteen.
- Suomen huumausainepoliittisen mallin mukaisesti tulisi laatia myös kansallinen rahapelipoliittinen ohjelma. Ohjelman keskiössä tulisi olla rahapelien järjestämisen vastuullisuus.

Helsingissä 3.2.2021

Ulla Siimes

EPT-verkoston puheenjohtaja,
Suomen Vanhempainliitto ry:n toiminnanjohtaja

Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto edistää yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointia ja ehkäisevän päihdetyön edellytyksiä. Ehkäisevän päihdetyön verkosto yhdistää yli 50 järjestöä, jotka haluavat ehkäistä ja vähentää päihdehaittoja. Verkostoa koordinoi EHYT ry ja sitä rahoittaa STEA.